

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Порівняльна типологія англійської та української мов
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань для всіх галузей знань
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність для всіх спеціальностей
(код і назва спеціальності)

освітня програма для всіх освітніх програм

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою англійської мови та перекладу
протокол № 7 від 18.12.2019

Завідувач кафедри Рябушко С.О.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету іноземних мов

 С.О. Рябушко
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Четверікова Олена Роальдівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу

Рецензент програми:

Олейнікова Галина Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	14	
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4	Лабораторні заняття:	
	-	
Семестр: 8	Семінарські заняття:	
	34	
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	
- самостійна робота: 4	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: Екзамен/залик	-	
Мова навчання: англійська / українська	Самостійна робота:	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни становлять типологічні характеристики англійської та української мови включаючи їх аломорфні та ізоморфні риси.

Метою викладання курсу є формування у студентів вмінь та навичок знаходити й ефективно використовувати спільні та відмінні типологічні риси в системі фонетичних, фонологічних, лексичних, граматичних і стилістичних явищ англійської та української мови.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння спеціальними компетентностями, сформованими при опануванні курсів: «Англійська мова: практичний курс», «Теоретичний курс англійської мови».

Міждисциплінарні зв'язки: зміст означеної навчальної дисципліни пов'язаний з сучасною англійською та українською мовами, фонетикою, граматиною, лексикологією та стилістикою англійської та української мови, термінознавством, культурою розмовної мови.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати місце порівняльної типології англійської та української мов в колі інших лінгвістичних одиниць, історію типологічних досліджень, мати базові поняття про методи дослідження у порівняльній типології, розрізняти ізоморфні та аломорфні явища в мікросистемах англійської та української мови, надавати типологічні характеристики морфологічних категорій частин мови, різних фонетичних /фонологічних/ та синтаксичних явищ, які є ізоморфними чи аломорфними для відповідних підсистем англійської та української мови, знати методики використання типологічних зіставлень цих одиниць та явищ при вивченні їх у молодшій школі.

2. **Уміння:** розкривати поняття ізоморфізму та аломорфізму у мовних явищах англійської та української мов, розрізняти “типове у мові” та “тип мови”, пояснювати поняття про повні та часткові мовні універсалії, метамову та мову-еталон, розрізняти основні фонологічні опозиції в системі консонантизму зіставлюваних мов, порівнювати лексику на рівні окремого слова, лексико-семантичної групи слів і загальних лексико-семантичних категорій, аналізувати типологію словотвірних систем, характеризувати

морфологічні категорії різних частин мови, робити узагальнення про процеси, притаманні сучасним англійській та українській мовам, на основі спостереження мовних фактів. долати мовну інтерференцію англійської та української мов шляхом виявлення схожих та відмінних рис обох мов в усному й письмовому мовленні.

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання в ході наукових виступів, при порівнянні та дослідженні текстів різних функціональних стилів, підготовці курсових проектів та рефератів, обговоренні наукових проблем порівняльної типології англійської та української мов, веденні дискусій з проблемних питань.

4. *Автономність та відповідальність*: творчо використовувати індивідуальні науково-дослідні завдання порівняльної типології англійської та української мов, виявляти самостійність у науковій роботі, бути відповідальним щодо постійного дотримання правил академічної доброчесності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
I семестр															
1.	Порівняльна типологія англійської та української мови як лінгвістична наука.	3	1	2				5							
2.	Методи дослідження у порівняльній типології. Видатні науковці у галузі типології.	5	1	4				7							
3.	Типологічні характеристики фонетичних та фонологічних систем англійської та української мови	5	1	4				7							
4.	Особливості класифікацій лексичних одиниць.	5	1	4				7							
5.	Типологія морфологічних систем.	6	2	4				7							
6.	Типологічні характеристики частин мови (іменник, дієслово, займенник).	6	1	4				7							
7.	Типологічні характеристики частин мови (прикметник, прислівник, прийменник, артикль тощо)	5	1	4				7							
8.	Типологічні характеристики словосполучення. Типи словосполучень.	6	2	4				7							
9.	Англійське та українське речення. Комунікативні типи речень.	4	2	2				7							

10	Типологія головних та другорядних членів речення	4	2	2				7							
	Проміжний контроль	-	-	-				4							
	Разом:	48	14	34				72							

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Порівняльна типологія як лінгвістична дисципліна. Головні завдання та цілі порівняльної типології англійської та української мови. Зв'язок порівняльної типології з іншими дисциплінами. Сучасний стан порівняльної типології як науки про мови.

Тема 2. Історія типологічних досліджень на Україні та у Європейських країнах. Типи мов та їх дослідження, базові поняття та методи дослідження у порівняльній типології..

Тема 3. Типологічні характеристики фонетичних та фонологічних систем англійської та української мови. Система голосних та приголосних у порівнюваних мовах та принципи класифікації. Опозиції та кореляції у системах приголосних. Наголос. Характеристики англійських та українських складів. Інтонаційні відмінності на рівні словосполучення та речення.

Тема 3. Особливості класифікацій лексичних одиниць. Диференціація класів слів. Семантична та глобальна класифікації лексику. Семантичні класи слів. Способи утворення слів у порівнюваних мовах. Суфіксація, Префіксація та інші способи словотворення. Особливі способи побудови англійських слів.

Тема 4. Типологія морфологічних систем. Морфема та її різновиди у порівнюваних мовах. Аломорфні та ізоморфні риси у морфемній структурі англійських та українських слів. Сучасні дослідження морфологічних систем у порівнюваних мовах.

Тема 5. Типологічні відмінності частин мови: іменник, дієслово.

Тема 6. Типологічні відмінності частин мови: прикметник, прислівник, займенник, прийменник.

Тема 7. Типологічні відмінності частин мови: вигуки, артиклі, частки, модальні слова

Тема 8. Типологія синтаксичних систем. Синтаксичні процеси та їх різновиди. Синтаксичні зв'язки та способи їх реалізації. Типологічні характеристики словосполучення. Типи словосполучень.

Тема 9. Типологія англійського та українського речення. Просте, складно-сурядне та складно-підрядне речення. Члени речення та їх типологічні відмінності. Комунікативні типи речень у порівнюваних мовах

Тема 10. Типологія головних та другорядних членів речення. Підмет, присудок, додаток, означення, прикладки, обставини.

Проміжний контроль.

5.2. Тематика семінарських занять.

1. Предмет, цілі та методи порівняльної типології англійської та української мов.
2. Історія типологічних досліджень.
3. Типологічні риси фонетичних та фонологічних систем англійської та української мов.
4. Типологія морфологічних систем.
5. Типологічні характеристики на рівні слова.
6. Типологічні відмінності частин мови.
7. Типологічні відмінності частин мови.
8. Типологія синтаксичних систем.
9. Типологія англійського та українського речення.
10. Типологія головних та другорядних членів речення.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу.	10	Конспект лекцій
2.	Підготовка теоретичного матеріалу до семінарських занять. Робота з інтернет ресурсами.	30	Конспект теоретичних питань
3.	Підготовка реферату за запропонованою тематикою	20	Реферат
4.	Укладання словнику типологічних термінів	8	Словник
5.	Підготовка до проміжного контролю	4	Модульна контрольна робота
	Загальна кількість годин	72	

Тематика індивідуальних завдань

Теми для самостійного опрацювання:

Огляд науково-теоретичного матеріалу про типологічні відмінності англійської та української мов та підходи до їх систематизації та вивчення.

Матеріал про типологічні класифікації мов у світі.

Історичний розвиток порівняльної типології.

Абсолютні універсалиї, метамова, мова-еталон.

Матеріал про особливості англійської та української фонетичної та фонологічної системи. Відмінності англійської та української інтонації та наголосу.

Поняття універсалиї. Абсолютні та неповні універсалиї. Ізоморфізм та аломорфізм у морфемній структурі англійської та української мови.

Теоретичний матеріал про ідіоматичні та сталі вирази. Науково-теоретичний матеріал про відмінності англійської та української лексичної системи.

Науково-теоретичний матеріал про аломорфні та ізоморфні риси частин мови. Особливості лексичних запозичень у порівнюваних мовах.

Різновиди англійського та українського словосполучення.

Особливості англійської та української морфологічної системи. Англійське та українське речення. Головні частини речення, їх ізоморфні та аломорфні характеристики.

Тематика рефератів

1. Терміносистеми, необхідної для розуміння типологічних явищ.
2. Різновиди типологічних течій.
3. Актуальні напрями типологічних досліджень у 21 столітті.
4. Видатні українські та західно-європейські дослідники у порівняльній типології. Їх роль у розвитку та становленні типології як науки.
5. Сучасні методи досліджень у галузі порівняльної типології.
6. Типологія основних і другорядних членів речення в англійській та українській мовах.
7. Теоретичні передумови порівняльно-типологічного вивчення мов.
8. Конверсія як переважно англійський спосіб словотворення.
9. Домінантні морфологічні та синтаксичні риси, що визначають структурний тип сучасної англійської та української мови.
10. Розвиток Європейських контрастивних досліджень у 17-18 століттях.

11. Видатні лінгвісти 20-го століття та їх внесок у розвиток порівняльної типології.
 12. Роль контрастивної фонетики у вивченні англійської мови.
 13. Індо-європейський лексичний прошарок у порівнюваних мовах.
 14. Типологія експресивно-оцінного лексикону к порівнюваних мовах.
 15. Загальні семантичні класи слів в англійській та українській мовах.
- Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, самостійна робота, усний опит
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* усні та письмові завдання, проміжний контроль
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- модульна контрольна робота (проводиться в письмовій формі), виконання якої дає можливість всебічно оцінити рівень знань студента.

Зразок модульної контрольної роботи.

Варіант № 1.

1. Види типологічних досліджень / різні типології (спеціальна типологія, рівнева типологія, ареальна типологія та ін.).
2. Ізоморфні та аломорфні особливості систем голосних і приголосних у порівнюваних мовах.
3. Оберіть вірну відповідь:

Typologically dominant features (Типологічні домінанти, це ...) are ...

- A) features dominating at a language level or in the structure of the contrasted languages / риси, що домінують на рівні мови або в структурі контрастних мов;
- B) are those losing their former dominant role / ті, що втрачають свою колишню головну роль.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Рівні навчальних досягнень	100 Бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших магістрантів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не перед-бачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань

Рівні навчальних досягнень	100 Бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

**8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять
Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою**

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
89-70	добре	
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно володіє науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

4 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує при цьому обов'язкову літературу, володіє науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань він демонструє не достатню глибину матеріалу та аргументації, допускає при цьому деякі незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює певну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає певні помилки.
2 бали	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає певні помилки, відповідає на питання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання самостійної роботи та індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Конспект теоретичних положень з порівняльної типології англійської та української мов	10
Виконання практичних завдань	5
Реферат	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи - тесту

Максимальна кількість балів за відповіді на питання окремо за I-й і II-й блоки завдань складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: знання основних положень порівняльної типології.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3).

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела:

1. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навчальний посібник. – Вінниця, «Нова книга», 2003. – 464 с.
2. Левицкий А. Э. Сравнительная типология английского, немецкого, русского и украинского языков: Учеб. пособие / А. Э. Левицкий, Н. Д. Борисенко, А. А. Борисов, А. А. Иванов и др. – К.: Освіта України, 2009. – 360 с.
3. Карамішева І. Д. Контрастивна грамати́ка англійської та української мов. Вид.3.]. – Вінниця, «Нова книга», 2017. – 336 с.
4. Путіліна, О.Л. Інновації в сучасних українській та англійській мовах (Фонетика. Лексикологія. Фразеологія). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст] / О. Л. Путіліна / За ред. А. П. Загнітка. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – 277 с.
5. Деменчук О. В. Порівняльна лексикологія англійської та української мов : Навч. посібник / О. В. Деменчук. – Рівне: Перспектива, 2005. – 165 с.
6. Shibatani M. Approaches to Language Typology / M. Shibatani, Th. Vynon. – Ed. by M. Shibatani, Th. Vynon. – New York: OUP, 1999. – 381 p.

10.2. Допоміжні джерела:

1. Бондаренко К. Л., Бондаренко О. С.Зіставна лексикологія (гендерний та соціолінгвістичний аспекти)– Вінниця, «Нова книга», 2011. – 168 с.
2. Паращук В. Ю. Теоретична фонетика англійської мови: Навчальний посібник для студентів іноземних мов. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 240 с.
3. Algeo, J. & Pyles, Th. (2009). The Origins and Development of the English Language. Boston: Cengage Learning.
4. Barber, Ch. & Barber, Ch. L. (2000). The English Language: A Historical Introduction. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Millward, C. M. & Hayes, M. (2011). A Biography of the English Language. Boston: Cengage Learning. Müller, S. (2008). The Mental Lexicon. GRIN Verlag.
6. Putilina, O. (2012a). Innovations in Present-day Ukrainian and English Languages (Morphology. Syntax. Sociolinguistics). Book 2. Donetsk: Donetsk National University.

10.3. Інтернет-ресурси

ABBYY Lingvo 11 <http://www.Lingvo.ru>.

Oxford Dictionary of New Words <http://uztranslations.wol.bz/>.

Subject Dictionary Glossary Lexicon Thesaurus [Електронний ресурс]. — Режим доступу до словника: <http://www.ats-group.net/glossary-lexicon.html>.

Williams, M. Translation Quality Assessment: an argumentation-centred approach / M.

Williams. – Ottawa: University of Ottawa Press. 2004. – 184 p. – Режим доступу:

[http://books.google.com.ua/books?id=uoQ7C7g-](http://books.google.com.ua/books?id=uoQ7C7g-8YC&printsec=frontcover&dq=Williams+M.+Translation+Quality+Assessment:+an+argumentation+centred+approach.&hl=ru&sa=X&ei=dtj9UvnvBDY2BhAeH3oDoDg&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q=Williams%20M.%20Translation%20Quality%20Assessment%3A%20an%20argumentation)

[8YC&printsec=frontcover&dq=Williams+M.+Translation+Quality+Assessment:+an+argumentation+centred+approach.&hl=ru&sa=X&ei=dtj9UvnvBDY2BhAeH3oDoDg&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q=Williams%20M.%20Translation%20Quality%20Assessment%3A%20an%20argumentation](http://books.google.com.ua/books?id=uoQ7C7g-8YC&printsec=frontcover&dq=Williams+M.+Translation+Quality+Assessment:+an+argumentation+centred+approach.&hl=ru&sa=X&ei=dtj9UvnvBDY2BhAeH3oDoDg&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q=Williams%20M.%20Translation%20Quality%20Assessment%3A%20an%20argumentation)

